

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет романської філології та перекладу
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Допущено до захисту

«__» _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Філоненко Н.Г.*

КУРСОВА РОБОТА

із зіставного мовознавства на тему:

«Фразеологізми з анімалістичним компонентом в португальській та українській мовах: порівняльно-зіставний аналіз»

Студентки III курсу групи МЛпорт 11-20

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.053

Переклад (португальська)

Конончук Катерини Євгеніївни

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук,

доцент **Бобчинець Л. І.**

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ЄКТС _____

Члени комісії:

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З АНІМАЛІСТИЧНИМ КОСПОНЕНТОМ В ПОРТУГУЛЬСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ.....	5
1.1 Поняття фразеологізмів та їх класифікація в обох мовах.....	5
1.2 Значення порівняльно-зіставного аналізу.....	8
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ПОРІВНЯННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ДВОХ РІЗНИХ МОВ.....	11
2.1 Вплив анімалізації на ідіоматичні одиниці португальської та української мови.....	11
2.2 Порівняння та інтерпретація фразеологізмів з однієї мови на іншу.....	19
ВИСНОВКИ.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26

ВСТУП

Лінгвістика приділяє достатньо уваги такому розділу науки як фразеологія, так як можемо помітити повсякденне вживання сталих фразеологічних одиниць в побуті, літературі, професійних галузях. На сучасному етапі розвитку лінгвістики, з'являються нові крилаті вислови, які притаманні сьогоднішньому поколінню. Особливо зростає попит на використання фразеологізмів серед українців, коли зростає кількість носіїв української мови, які прискіпливо вивчають суто українські фразеологізми для збагачення свого мовлення.

Відповідно і лінгвісти зацікавлені в тому, аби поширити цей розділ науки та займаються певними проєктами, які спрямовані на розвиток аналізації фразеологізмів та мають завдання привернути інтерес серед населення до так званих крилатих висловів.

Метою даної курсовою роботи є за допомогою порівняльно-зіставного аналізу вирізнити та оцінити фразеологізми з анімалістичним компонентом в португальській та українській мовах. Додатково, надати теоретичну інформацію даної теми та розглянути на практиці яка різниця одного розділу науки в двох мовах.

Завданням є проаналізувати фразеологічні одиниці та їх поняття в романській та слов'янській мовах, за допомогою порівняльно-зіставного аналізу. В даній роботі буде пояснено особливості вживання сталих одиниць в різних сферах життя та буде досліджено чітке роз'яснення звідки та відколи пішов той чи інший фразеологічний вираз, їх природу, сутність та закономірності функціонування.

Об'єктом дослідження буде набуті знання в даній галузі вивчення лінгвістики та процес порівняння фразеологізмів в двох різних культурах.

Предметом дослідження виділимо різницю вживання фразеологізмів та їх значення в двох мовах. Порівняльний аналіз дасть змогу виокремити певні граматичні та стилістичні особливості стійких словосполучень. Демонстрація використання анімалістичних компонентів надасть змогу краще та ширше провести данне дослідження, так як існують певні уявлення в різних культурах про вживання фразеологізмів.

Методами дослідження буде взята структура порівняльно-зіставного аналізу та аналіз анімалізації фразеологічних компонентів. Також будуть взяті до уваги принципи дослідження такі як: цілеспрямованість, системність, актуальність, сучасність, ініціативність, достовірність, об'єктивність, повнота. До того ж, розгляне дану тему за допомогою прикладного, дослідницького та описового виду порівняльно-зіставного аналізу.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновку до всієї роботи та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З АНІМАЛІСТИЧНИМ КОСПОНЕНТОМ В ПОРТУГУЛЬСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1 Поняття фразеологізмів та їх класифікація в обох мовах

В даний час фразеологізми досягають великих масштабів актуальності у більшості наук про мову. У багатьох з них цей інтерес провокує більшою чи меншою мірою «фразеологізацію» узагальнення мови, як сказав би Жан-Рене Ладміраль.

Фразеологія — наукова дисципліна, яка поступово побудована завдяки добрій проникливості перших лінгвістів. Поступово з'являються дані, які показують як повсюдно ожило фразеологічне явище майже одночасно на кожній з мов, воно було описано для дидактичних цілей.

Наука про фразеологію зобов'язана своїм походженням лексикографії, однак, незважаючи на те, що вона лише розглядається як автономна дисципліна з науковими принципами у 20 столітті була задовго до її появи. Цетому що, перш ніж вважатися автономною дисципліною, фразеологія була пов'язана з лексикографією, що бере свій початок під час перших роздумів над мовними питаннями, які виникають уже в античності завдяки Арістофану Візантійському або Марко Верріо Флако, який створив перші прототипи словників, які ми знайшли сьогодні.

Ідіоми — це типові для мови форми вираження, які відображають її багатство, оскільки саме через них передаються культурні посилання даної мовної спільноти.

За допомогою готових фраз може виразити певну дійсність, природно і несвідомо. Те саме не відбувається зі студентом іноземної мови, для якого засвоєння такого типу виразів і правильне вживання може виявитися важким завданням, особливо для тих, хто робить перші кроки. Ця складність полягає, по суті, в тому, що ці форми вираження неможливо буквально перекласти на іншу мову, оскільки набір слів, які їх утворюють, утворюють одиницю значення, елементи якої нероздільні. Таким чином, вивчення ідіоматичних виразів має особливе значення для тих, хто вивчає іноземну мову, оскільки саме через їх засвоєння та використання вони виявляють свою мовну майстерність.

Корпас Пастор (1996) каже, що ідіоматичний вислів має альтернативне найменування традиційного терміну *locuções* (фразові дієслова). Однак ця авторка виправдовує свій вибір терміну фразових дієслів замість ідіом, оскільки вона вважає, що цей термін, ризикуючи помилково вказати, що всі ці одиниці (локуції) мають перекладне значення, тобто образне, метафоричне. Фактично, за її концепцією, слова можуть мати значення композиційне (або буквально), а також перекладатися. Проте фрази, які викликають більший інтерес, і які є об'єктами вивчення Корпас Пастор (1996), здається, майже виключно ті, що мають значення перекладу і тому, посилаючись на термін *locuções*, ця авторка здається натякає лише на метафоричні чи образні сполучення – що на наш погляд закінчується тим, що співпрацює зі збільшенням інакомисленням і розбіжностями серед теоретиків щодо класифікацій і об'єктів дослідження кожного вченого в межах фразеології.

Класифікація фразеологічних одиниць в українській мові

1. Фразеологічні зрощення (сталі словосполучення, зміст яких не можна зрозуміти із значень окремих компонентів, що входять до складу

фразеологічної одиниці: *піймати облизня; терпець увірвався; теревені правити; нині отпущаєщи.*)

2. Фразеологічні єдності (стійкі словосполучення, зміст яких зумовлений значеннями слів-компонентів: тримати камінь за пазухою; ложка дьогтю в бочці меду; стерти в порошок; замилювати очі; зробити з мухи слона. Це переважно ідіоми, що утворилися з вільних синтаксичних словосполучень внаслідок образного переосмислення.: *дати перцю; дати гарбуза; обмити руки; море по коліна; не всідома; розводити руками*)
3. Фразеологічні сполучення (стійкі вислови, до складу яких увійшли слова з вільним і фразеологічно зв'язаним значенням. У них цілісне значення впливає з семантики окремих слів: здобути перемогу; делікатне питання; насупити брови; зачепити за живе; брати участь; вжити заходів.)
4. Фразеологічні вислови (стійкі звороти мови, які семантично не діляться і складаються з слів із вільним значенням, але в процесі мовлення відтворюються як сталі мовні одиниці. До них належать фразеологічні вислови комунікативного типу, тобто речення. Це прислів'я, приказки, крилаті вислови, народні порівняння. Наприклад, *дівка не без щастя, козак не без долі; на словах медок, а на серці льодок; бідний, як церковна миша; мовчання – знак згоди; шукайте – і знайдете!*)

За етимологією фразеологізми поділяються:

1. Сталі вислови з народної мови (побутова лексика та жартівливі вислови. Наприклад, *вилами по воді писано, бити лихом об землю, білими нитками шитий*)

2. Професіоналізми (*заговорити зуби, друге дихання, піймати на гачок, виводити на чисту воду*)
3. Запозичення фразеологізмів з інших мов (*буря в склянці води, гідке качення, поклик природи*)
4. Фразеологізми з античної культури (*ахіллесова п'ята, геркулесова сила, езонівська мова*)
5. Афоризми та цитати (*борітеся – поборете, вік живи – вік учись*)
6. Біблійні та євангельські вислови (*поцілунок Іуди, манна небесна, Вавилонська вежа*)

Українська в своєму контексті, у всіх своїх думках і почуттях не може адекватно передати невичерпне багатство життя. Літературна мова з її обмеженими словотвірними можливостями завжди має бажання запозичити в жено явні спеціальні терміни, які можуть надати їй ще більше гозначення.

Вважають також, що фразеологізми частково пішли від запозичень з інших мов. Та в будь-якій мові вони будуть транслітеруватися, наприклад: буря в стакані (фразеологізм існує в португальській та англійській мовах), час гроші, сам на сам та інші.

Для португальської мови характерні фразеологічні вирази пов'язані з морем та частинами тіла. Коли в українській мові більше переважає вирази з тваринами, що і розглянемо в практичній частині.

1.2 Значення порівняльно-зіставного аналізу

У 19 столітті лінгвісти почали цікавитися порівнянням мов у порядку генетичних відносин між цілими групами мов. Це дослідження дозволило їм

класифікувати мови, які мають не лише подібні риси на різних рівнях лінгвістичної структури, а й спільне історичне чи генетичне походження. У так званій історичній граматиці передбачається, що мови, які демонструють велику кількість спільних рис у фонології, лексикології, морфології та синтаксисі, розвинулися від спільного “предка”.

В результаті цього типу досліджень сьогодні загально визнано, що низка мов Індії, таких як гінді, іранські мови та більшість мов, якими розмовляють у Європі такі як зокрема англійська як представник германських мов, слов'янські мови, грецька, латинська, албанська, а також балтійські, романські та кельтські мови є членами однієї великої родини мов – Індо-європейська мовна сім'я.

Порівняльне дослідження мов потребує спільної платформи, що є чимось спільним для обох порівнюваних сторін і, що дозволяє вченим визначити відмінності в мовах. У другій половині 20 ст., з розквітом генеративної лінгвістики, зіставні дослідження зосереджені головним чином на формальних відповідностях між мовами, особливо на синтаксичних відмінностях.

Для порівняльно-зіставного методу притаманне вивчення та порівняння неспоріднених між собою мов, тобто порівняти дві фактично різні між собою мови.

Порівняльно-зіставний метод встановлює контрастні співвідношення між мовами, які порівнюються на всіх мовних рівнях. Так як їх контрастні риси виділяються на фоні подібних рис.

Порівняльно-зіставний метод впершу чергу спрямований на виявлення відмінностей між порівнюваними мовами. Здається, це є недоліком порівняльно-історичного методу.

Порівняльний метод

встановлює контрастні співвідношення між порівнюваними мовами на всіх лінгвістичних рівнях: словникові відмінності).

Живі мови в порівнянні з єдиною еталонною мовою позитивно вплине на результат дослідження: можна буде отримати найбільш однорідний результат та легко порівняти. У цьому випадку існує набір відмінностей від еталонної мови, яка буде конкретною характеристикою предмета. На жаль, досі такої мови не було створено, але тривають дослідження щодо вирішення цієї проблеми. Так, скажімо, для порівняльних досліджень лексична семантика як самостійна третя система пропонує міжнародну когнітивну семантику універсальної мови - сукупність знань про дійсність. Щоб реалізувати цю ідею, потрібні творити загальний семантичний словник. Зрозуміло, що для цього потрібен час та все ж таки порівняльно-зіставний аналіз постійно удосконалюється.

Цей метод концентрується на проблемах мовної типології та мовних універсалій (саме це є категоріями результату порівняльно-зіставного методу).

Семантична форма допускає порівняльні одиниці вираження, що характеризує буття, насамперед людину, її зовнішність, душевний стан, поведінку тощо.

Тому порівняльні фразеологічні одиниці можна умовно поділити на 'ять структурно-граматичних груп як двокомпонентні утворення. Семантична форма виділяє дві ос

новні групи порівняльних одиниць. Порівняльні речення – властивості буття та порівняльні речення – властивості неживого. Окрім порівняння мовних структур у сферах фонології, морфології та синтаксису, типи еквівалентності, можуть охоплювати такі питання, як відмінності в концептуалізації між мовами, включаючи різні концептуальні метафори, що використовуються для вираження еквівалентних ідей у порівнюваних мовах, питання запозичень і мовного переносу, подібності та відмінності між культурною мотивацією використання мови або проблеми того, як різні мови функціонують у спілкуванні між людьми.

У багатьох випадках фразеологічні одиниці семантично та функціонально еквівалентні окремим словам у кількох мовах, що є ще однією причиною, чому вони вносять свій внесок у сферу лексикології, а не синтаксису. Фразеологічні одиниці можуть демонструвати значні відмінності в різних мовах, як щодо лексичної відповідності, так і щодо синтаксичної відповідності.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПОРІВНЯННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ДВОХ РІЗНИХ МОВ

2.1 Вплив анімалізації на ідіоматичні одиниці португальської та української мови

Вивчення ідіом має особливе значення для тих, хто вивчає іноземну мову, оскільки саме завдяки їх засвоєнню та використанню вони виявляють свої лінгвістичні знання. Окрім чіткого та простого пояснення та прикладу, який дозволяє спостерігати, як ці фрази працюють у реальному контексті, усі вони супроводжуються жартівливою ілюстрацією, яка відтворює буквальне значення фрази. За приклад використаємо збірки португальських та українських фразеологізмів. “Expressões Idiomáticas Ilustradas” Софії Ренте та “Мова – ДНК нації” Наталії Клименко та Павла Мельника-Крисаченка.

Розглянемо декілька базових фразеологізмів, які вживаються щоденно в побуті.

Розглянемо декілька португальських фразеологізмів, які анімалізувала Софія Ренте:

1. Acordar como pé fora da cama (дослівно означає прокинутися з ногами поза ліжком), що є аналогом українського фразеологізму встати не з тієї ноги. Автор португальської збірки зображає похмурого чоловіка, який лежить в ліжку зі звисаючими ногами та він розбиває будильник кулаком. Що показує сенс даного вислову – прокинутись в поганому гуморі та демонструвати свій поганий настрій всім навколо. Та існує серед людей такий стереотип, що неправильна нога це саме ліва.

Приклад: Hoje pedi o carro ao meu pai de manhã, mas certamente ele acordou com os pés fora da cama. Nem me respondeu.

2. Abrijojo (дослівно відкрити гру). Означає розказати правду, викрити всю брехню. Зображується як діти відкривають справжню настільну гру. Ніби португальці вважають, що гра в цьому випадку це є брехня, яку хтось розповідає і для того щоб виявити правду людина має

відкрити гру. Настільна гра є в більшості випадках для дітей, тому в португальській мові фразеологізм набуває дитячого відтінку.

Наприклад: Desde que abri o jogo com o António, sinto-me muito melhor. Não era possível continuar a dizer-lhe que cantava bem sempre que ele me pedia para lhe dar a minha opinião.

3. Chorar lágrimas de crocodilo (дослівно плакати сльозами крокодила) дуже відомий на весь світ вислів, який зазвичай використовують у випадках з дітьми, коли вони сильно та жалюгідно плачуть. З даною фразеологічною одиницею анімалізують дитину з головою крокодила та яка пускає сльози. Досить часто для фразеологізмів використовують символи тварин та існують певні характеристики людини пов'язані з тваринами.
4. Comumamão à frente e outra atrás (дослівно з однією рукою з переду та з іншою позаду) означає залишитися без нічого, без грошей. Авторка анімалізує цей крилатий вислів як бідного чоловіка в брудному одязі, з тижневою щетиною та в якого одна рука з переду, а інша позаду. Так в португальській культурі позначають бідність, тобто людина не знає куди подіти свої руки, тому і робить такий маневр руками, щоб хоча б десь вони були.
Приклад: A minha cunhada convenceu-me a ir ao casino, disse-me que ia ganhar muito dinheiro. Nunca mais lá volto, pois vim com uma mão à frente e outra atrás.
5. Comer muito queijo (дослівно їсти багато сиру) означає бути дуже забудькуватим. У давнину існувало повір'я, яке пов'язане із вживанням молочних продуктів та зниженням розумових здібностей, а саме

втратою пам'яті. Тому так історично і культурно склалося, що саме з'їсти багато сиру це забути щось.

6. Приклад: A Rita esqueceu-se do aniversário da mãe. Ela come muito queijo, nunca se lembra de nada.

7. Dar pano para mangas (дати тканину для рукавів), що означає задавати ситуацію, де є багато роботи або про яку можна багато говорити.

Вважають, що походження цього фразеологізму відноситься до тих часів, коли під пальто було прийнято носити безрукавки, оскільки сукно було дорогим і тому доступним не кожному. Таким чином, тільки ті, хто мав більше грошей, могли мати сорочки з рукавами...

Таким чином, рукави стали синонімом достатку.

Приклад: O tema que escolhi para o meu trabalho é muito interessante, mas vai dar pano para mangas. Já fiz várias pesquisas e a bibliografia nunca mais acaba.

8. Deitar-se com as galinhas (лягати спати з півнями) означає рано прокинутися. Цей вислів асоціюють з цим птахом тих, хто має звичку рано лягати спати, адже, як відомо, щоб кури несли яйця, їх потрібно дуже рано закривати в курники. Тому й ілюстрація повністю відтворюється навіть в наших думках.

Приклад: Esta semana temos andado com uma auditoria lá na empresa.

Ando tão cansado que todas as noites me deito com as galinhas

9. Elefante branco (білий слон) означає Подарунок або подарунок з невеликою вартістю чи використанням і дорогий в обслуговуванні. У стародавньому Королівстві Сіао, сучасному Таїланді, коли король був незадоволений кимось із двору, він пропонував їм білого слона,

подарунок, від якого, очевидно, не можна було відмовитися. Оскільки він вважався священною твариною, його не можна було використовувати для роботи, що в поєднанні з дорогим утриманням робило його марною пропозицією. Так й анімалізують цей фразеологізм у виді білого слона з червоним бантиком.

Приклад: A nova sala de espetáculos da cidade é um verdadeiro elefante branco. Foram investidos milhares de euros nesse projeto e agora este espaço nunca é utilizado.

10. Enfiar a saiaçuca (одягнути капюшон), що означає відчуття удару від загальної, неіндивідуальної критики. Слово саіацуца має кастильське походження і відноситься до конічної шапки. Вираз сходить до часів інквізиції, коли засуджені були змушені носити ці капюшони, щоб постати перед судом Священної Служби. Зображають дану фразеологічну одиницю як чоловіка з капюшоном та вухами зайця.

Приклад: O Fernando enfureceu-se, quando o Sr. Manuel comunicou aos empregados que tinha desaparecido dinheiro da caixa. Embora este só estivesse a dar conta do ocorrido, parece que enfiou a saiaçuca.

11. Estar nas suas sete quintas (дослівно бути на своїх семи господарствах), що означає почуття щастя або задоволення, оскільки ви перебуваєте у сприятливій ситуації. За старою легендою, королі володіли сімома фермами в Сейшалі, де вони усамітнювалися, коли хотіли відпочити та пограти. Вони фактично були в своїх семи господарствах. Але зображують звичайну людину або ж фермера, господаря, який тішиться своїми володіннями.

Та українські фразеологізми, які анімалізувала Наталія Клименко та Павло Мельник-Крисаченко:

1. Як з гречки лико означає, бути поганим в чомусь, незграбним, не вміти щось робити. Колись просто людину носили в зуття злика— внутрішньої частини кори липи. Називався Личак. Злика плели кошики та інші вироби. Кожен селянин вмів бодай личак лагодити, як щонеткати. Сказати про людину, яка нев'яже обличчя, означає, що він або божевільний, або всильно мустані алкогольного сп'яніння.

Наприклад: З мене такий танцюрист, як з гречки лико. Автори на ілюстраціях зображують два язика (що є символом їх збірки), які танцюють та один робить це незграбно.

2. Моя хата скраю означає небажання втручатися в будь-які справи або проблеми, в деяких випадках байдужість. Раніше цей фразеологізм мало пряме значення. Усі важливі події в селах і містах відбувалися на центральній площі. А оскільки не було ні телевізорів, ні радіо, ні газет, то ті, хто жив на околицях, не знали докінця. У переносному значенні вислів означає «мій дім стоїть на кручі». Та й зображують чоловічка, який не хоче втручатися в справи інших.

Приклад: Не люблю бути в центрі конфлікту, тому моя хата скраю.

3. Далеко куцому до зайця має значення дуже відрізнятись від когось. Ця ідіома має доволі цікаве походження. Вираз «куций» асоціюється з кроликами. Так раніше називали мисливських собак. У погоні за добувчим песом завжди відстає, так як він тільки бігає, а заєць швидше стрибає, тому він повільніший за зайця. Зображують дві особи, одна з них сильніша, а інша слабша.

Приклад: Тобі до мене як далеко куцому до зайця.

4. У свинячий голос – дуже пізно.

За однією з версій походження цієї ідіоматичної

одиниці, колись свиней зганяли з пасовищ. Не нажерли свині часто поверта

лисявночі додому і подавали свинячі голоси –

рохкання, писк. Тому люди почали говорити «свинячий голос», що означає дуже, занадто пізно. Зображують людину, яка пізно після роботи прийшла додому втомлена.

Приклад: Сьогодні я мала багато завдань на роботі, тому прийшла у свинячі голоси.

5. З роси та води – бажати здоров'я, щастя та добробут. Роса вважається єдиною природною водою, яка омолоджує і удобрює землю, змиваючи бруд, хвороби і зло. Недарма вогонь і вода використовувалися як засоби магічного очищення. Тому наші предки бажали від щирого серця.

Приклад: Добрий день, з роси та води вам!

6. Передати куті меду – перебільшувати, виходити за межі.

За українським звичаєм тричі під час зимових свят варили дуже відомк страву кутю.

Першу кутю готували на Святвечір під назвою Царство або Коляда, другу ще дували напередодні Василя, третю – голодну напередодні Водохреща. Цю страву готували з найкращої пшениці і варили в глиняному горщику з прісною водою. Готову кутю змішували з медом і маком. Щоб кутя була смачною і поживною, мед неможна розбавляти. Занадто солодке, і це зіпсує вашу головну страву на різдвяні свята. Так і виникло зображення ідіоми, коли ми не можемо підняти більше ніж здатні на це, але часто можемо перебільшувати свої можливості.

7. Гедзь напав означає, що в людини поганий настрій, вона дуже злиться та нервує. Гедзь це така комаха, яка причепиться та не відстане і це завжди дратує, тому і виник такий фразеологізм.

Приклад: На тебе що гедзь напав? Чому такий сердитий сьогодні?

8. З дощу та під ринву – потрапити з однієї біди в іншу та ще гіршу.

Ринва – труба або жолоб для швидкого прийняття і відведення води з даху під час дощу, зливи. Також існує синонімічна ідіома – з вогню в полон’я.

Приклад: То ніби було з дощу під ринву, зовсім не очікували такого кінця.

9. Спіймати облизня – залишитися ні з чим або завдати невдачу. За історією цей фразеологічний вислів означав відмову у сватанні або залицянні. Тому так і склалося коли нам відмовляють ми ловимо облизня. Так і анімалізують автори збірки ситуацію, коли нам відмовили наприклад у роботі.

Приклад: От і піймав ти облизня. А я казав, потрібно підготуватися до іспиту.

10. Баляси точити – жваво розмовляти, теревеніти без упину. У

17 і 18 століттях цей фразеологічний

вислів ще не був фразеологізмом. Це означало процес виготовлення троянд, с товпів, балок та інших деталей, якими прикрашали будинки, човни та сани. Шліфування перил ще проста і весела робота. При цьому зазвичай люди вели цікаву розмову. Можливо, тому Тернер називали Балясником. Пізніше вираз «точити баляси» почав означати безцільну, легковажну, смішну розмову.

Приклад: Досить баляси точити! Потрібно працювати.

Отже, культурне та історичне походження окремих фраз, висловів сильно вплинуло на творення фразеологізмів та пізніше їх анімалізацію. Звичайно, метою створення зображень певних ідіом було поширити їх серед побуту, аби вони не перетворилися на архаїзми та

застарілі слова. Це завдання було виконано в двох мовах, в португальській мові зросло споживання фразеологізмів серед молоді, що можемо побачити і в українській мові. Ілюстрування в жартівливій формі допомогло людям більше зрозуміти цінність даних висловлювань та збільшити їх вживання в щоденному житті. Походження кожного фразеологізму різне в двох мовах, але що об'єднує їх це поєднання анімалізації з походженням, що і вдало вийшло в авторів створення збірок фразеологізмів.

2.2 Порівняння та інтерпретація фразеологізмів з однієї мови на іншу

Порівняльно - зіставне дослідження фразеологізмів в португальській та українській мові свідчить про те, що дві мови з двох різних мовних груп, португальська – з романською групи, українська зі слов'янської кардинально різні за своєю граматичною, семантичною та лексичною структурою, але виділимо деякі схожості між ними.

Розглянемо спочатку португальські фразеологічні одиниці.

1. Acordarcomospésforadacama можна інтерпретувати за допомогою транслітерації слово в слово - прокидатися з ногами поза ліжком. В українській мові також існує відповідник – прокинутись або встати не з тієї ноги. Фразеологізм граматично складається здієслова як основи ідіоми, що демонструє дію так само як і в українській мові основа полягає в дії. Лексико-семантичний склад зберігається, в двох мовах йдеться про поганий настрій зранку і він пов'язаний з ногами.
2. Abrijojogonaбуває зовсім іншого сенсу. Хоча й присутній дієслівний зв'язок, в перекладі на українську мову слово в слово ніхто не зрозуміє,

що це за фразеологізм. В українській мові маємо “викласти всі карти на стіл”. Так ми зрозуміємо, що це розказати правду. Тому лексично структура двох фразеологізмів різна.

3. Chorar lágrimas de cocodrilo має структуру дії. Українською цей вираз використовують як прикметник – крокодилячі сльози та лексеми мають спільне значення – сильно, по-дитячому плакати.
4. Comumão à frente e outra atrás теж дослівно не можемо використовувати, так як не зрозумілий сенс. Якщо взяти український відповідник – на бобах (сидіти на бобах – сидіти/зостатися без нічого), то в цьому випадку жодних спільних рис немає. Граматично структура різна, лексично не збігається та семантично теж. Португальський варіант може використовуватися як фразеологічний зворот, але український немає такої функції.
5. Comer muito queijo та вибити з голови мають спільне значення – забути щось. Частково граматична структура збігається, а лексична ні. В першому випадку застосована тематика їжі, а в іншому частин тіла, що пов’язаний з історією виникнення обох одиниць.
6. Dar para os mangas відповідником може бути везти на шиї або роботи аж кишить, але в даному випадку важко підібрати певний фразеологізм в українській мові, який може передати однакове значення. Тому і розбіжності в цих одиницях фразеологічних дуже очевидні. Навіть походження в них різне, в українських прикладах нічого не звучить про гроші, лише важка робота.
7. Deitar-se com as galinhas – прокинутися ні світ, ні зоря мають подібну граматичну структуру, так як мають дієслово як основний компонент, але різний лексичний склад, там півні, там світи та зорі. Однак, два вислови мають ідентичне значення в двох мовах.

8. Elefantebranco відповідником можна взяти – кіт в мішку, коли ми не усвідомлюємо, що може бути в тому “мішку”. Лексично-семантичний склад дуже доречний в цих випадках, фразеологізми належать до групи тварин, лише в двох культурах різне відношення до тварин. В обох випадках дані вирази можуть вживатися як фразеологічний зворот.
9. Enfiarasararuça більше вживається щодо самої людини, як приймає критику, коли українські вирази читати мораль чи милити шию мають значення приймати критику. Граматично вони тотожні, лексично вони різні. Та й значення відрізняється один від одного.
10. Estarnassuassetequintas можна підібрати відповідник без хазяїна й двір плаче. Смысловий контент залишається ідентичним, окрім граматичної та лексико- семантичної структури. Єдине, що збігається в побудові фразеологізмів – це спільні слова форма та двір, що означає одне й те саме – власне володіння. Однак ці дві ідіоматичні одиниці мають різне забарвлення. В романській мові воно має більш позитивний характер, ніж в слов’янській мові.

Розглянемо тепер інтерпретацію з української мови на португальську.

1. Як з гречки лико португальською звучатиме mãodearanha (рука павука). Перший фразеологізм синтаксично виступає порівнянням, коли інший виступає додатком в реченні. Також має певні відмінності лексичний склад ідіом, там вживається рослинне походження, в іншому тваринне.
2. Моя хата скраюпортугальською буде звучати як Lavodaí asminhasmaõs, дослівно мию звідси руки. В цих виразах маємо два кульмінаційні слова хата та руки, що лексично відрізняється та й наявні очевидні граматичні відмінності, коли в першому основою є фразеологічний

зворот, а в іншому дієслово є основним компонентом. Притому, смисловий фонд збігається.

3. Далеко кущому до зайцяображають двох тварин, які відрізняються, а в португальській мові зазвичай кажуть – *diferentes como a água e o vinho*(тобто різні як вода та вино). Так як в двох країн різні менталітети та різні звичаї, то й звичайно різні вислови. Граматичний склад більш подібний, в одному випадку виступає прислівник, в іншому прикметник. Лексичний склад звичайно різний, але доволі зрозумілий сенс та доцільно підібране порівняння.
4. У свинячий голос – *a alta hora da noite*(у високі години ночі). Коли в українській мові ми згадуємо про тварин, в португальській набагато простіше, так і зберігається етимологія та семантичний склад фразеологізму. Обидві ідіоми використовуються як додаток часу. Романський відповідник немає історичного походження, на відміну від українського.
5. З роси та води притаманний українській культурі, так як українці часто бажають один одному здоров'я навіть коли вітаються чи прощаються. Для португальської мови такі фрази не притаманні, але є відповідний, який найбільше збігається з українським значенням – *aquele prazer* (на ваше задоволення), але вживається частіше при пропозиції обрати щось.
6. Передати куті меду – *carregar a tinta*(дослівно загрузити фарби). Граматичною структурою фразеологізми не відрізняються, в обох варіантах присутнє дієслово як основний компонент. Лексично-семантичний склад має певні відмінності між смисловими групами, їжа та мистецькі приладдя. Український вираз має історичне походження, а португальський – народне. Але обидва виражають яскраве вживання,

кутя та мед як основна трава на Різдво та фарби, щоб додати більше яскравих моментів (як часто кажуть “прикрасити історію”).

7. Гедзь напав – *serumamalasemaça* (дослівно бути валізою без ручки). Синтаксично та граматично дві ідіоми різні. В одній тема дратівливої комахи та в іншій валіза без ручки, яка дратує. Та в португальському варіанті наявне дієслово *ser* – бути, тобто це притаманне до стану людини, вона сама в цьому винна, а в українському випадку нас кусає комаха.
8. З дощу та під ринву *entreacruzeacaldeirinha* (між хрестом та казаном). Стилiстично два фразеологізми маж спiльнi риси двох поганих ситуацiй. Граматично iдіоматичнi одиницi вiдiграють однакову функцiю додатка. Однак, український варіант дотримується природного відтінку, коли португальський більше релігійного. Ще можна навести приклад *passardecavaloparaoburro* (пересідати з коня на ослика) є більше тваринного походження та порівняння хорошого з гіршим.
9. Спіймати облизня - *darasmãos à palmatória* (дослівно плескати в долоні), тобто все означає зазнати поразки. Граматично фразеологізми структурно подібні, але в лексично складу є відмінності. Облизень – це риба, а в португальському виразі йдеться про руки, тому сприймати ідіому можна по різному, має різний лексичний відтінок. Спіймати рибу мається на увазі щось бридке, зазнати невдачі та ще й неприємної, в іншому фразеологізмі більше зв’язок з нагородою, що не отримав того, що хотів, але може бути чудовий досвід “поплескай собі за це”.
10. Баляси точити відповідником може слугувати *falarpeloscotovelos* (говорити через лікті). Граматично ця вирази тотожні, присутнє дієслово як основа ідіоми та лексичний склад

пристосований до кожної з мов. Смісловий характер зберігається при інтерпретації. Носії обох мов зрозуміють, про що йдеться мова.

Відрізняються фразеологізми походженням, український варіант має історичне походження, а португальський більш повсякденне.

В цілому, порівняльно-зіставне дослідження показало, що в португальській та в українській мові існують свої фразеологічні одиниці, які можуть кардинально відрізнятися та іноді неможливо віднайти та підібрати відповідник, коли ідіоми використовуються в народі та релігії, що притаманно для нас та наших традиції може бути незрозуміло для носіїв інших мов. Однак, для більшості фразеологічних одиниць віднайшли правильний та найточніший відповідник, що дало змогу зрозуміти, що між португальською та українською мовами є певні схожості.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи все, що було викладено раніше, можемо зазначити, що фразеологізми є важливим компонентом нашого повсякденного мовлення, так як більшість з них ми чуємо щодня та часто зустрічаємо в літературі.

Зрозуміло, що анімалізація певних ідіом різна в обох мовах та за допомогою зображень майже неможливо зрозуміти сенс вислову, але маючи вислів та його зображення це дає змогу краще сприйняти фразеологізм та запам'ятати його. При аналізі впливу

аніمالізованих одиниць на фразеологічні одиниці між португальської збіркою та українською немає жодного збігу так як автори мають різне бачення на певні фразеологізми. Португальська авторка ілюструє людей, а українські автори зображують язик, ніби він як жива людина, тобто як наша мова.

Однак, для того щоб порівняти фразеологічні одиниці португальської та української мови потрібно розуміти не лише як використовувати порівняльно-зіставний аналіз, але й знати та розуміти специфіку вживання фразеологізмів в двох мовах. Навіть в рідній українській мові маємо звертати увагу на те коли і як вживати той чи інший фразеологізм. Також історичне походження має свої розбіжності, особливості вживання теж відіграють принципову роль, коли в португальській мові більша частина фразеологізмів пристосовується до мовця, а в українській мові мовець виконує дію.

Поміж проаналізованих фразеологічних одиниць за допомогою порівняльно-зіставного аналізу виявлено, що в мові з романської мовної групи та слов'янської є схожості у вживанні та при інтерпретації фразеологізми збігаються зі значенням та лексичним складом.

Порівняльне дослідження допомогло розрізнити та оцінити дві унікальні мови та їх окремі характеристики у такому розділі мови як фразеологія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Vicente de Paula da Silva Martins (2013). Guia teórico para o estudo da fraseologia portuguesa. Іспанія.
2. Abdelhak Razky Carlene Ferreira Nunes Salvador. Fraseologismos religiosos em português e em árabe (2015). Португалія.
3. Jérémy Rua Fontes (2016). Da fraseologia à fraseodidática em corpora. Університет Мінью
4. Бран, Я., Зимомря, М. (1999). Теоретичні основи фразеології. Ужгород.
5. Кочерган, М. П. (2010). Загальне мовознавство. Київ.
6. Ковбанюк, М.І. () Зіставно-типологічне дослідження у сучасному мовознавстві. Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника.
7. Іващенко, В. Л. та ін. Зіставне, порівняльне і типологічне термінознавство в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століть на тлі слов'янського досвіду.

8. Suzete Silva (2001). Fraseologia&Cia – Vol 2. Entabulando diálogos reflexivos
9. Sofia Rente (2013). Expressões Idiomáticas Ilustradas. Лідел
10. Клименко, Н., Мельник-Крисаченко, П. Мова – ДНК нації.
11. В.Д. Ужченко (1998). Фразеологічний словник української мови. Київ
12. Jean Michel Pimentel Rocha. Tradução de fraseologismos metafóricos do português para o inglês: um estudo de corpus de aprendizes brasileiros
13. Universidade do Porto. Faculdade de Letras. As expressões idiomáticas em português língua estrangeira <https://repositorio-aberto.up.pt/bitstream/10216/23086/2/mestceciapoloniaexpressoes000085002.pdf>
14. José João Almeida. Dicionário aberto de calão e expressões idiomáticas.
15. Білоноженко, В., Гнатюк, І., Горобець, В. (1990). Фразеологічний словник української мови.
16. Ярещенко, А., Козир, О. (2018). Сучасний фразеологічний словник української мови.

17. Davi Pereira de Souza (2018). Fraseologismos no discurso político brasileiro. Belém.
18. Michelle Machado de Oliveira Vilarinho (2013). Proposta de dicionário informatizado analógico de língua portuguesa. Brasília.
19. Porto Editora (2022). Dicionário editora da língua portuguesa.
20. Dicionário da língua portuguesa. Editora Ridel. 368 p.